

Stockholms
universitet

BESLUT
2021-09-30

Dnr SU FV-2180-21

Rektor

Rikard Skårfors
FD, Utbildningsledare
Rektors kansli, Ledningssekretariatet

Regeringskansliet
(Utbildningsdepartementet)

Yttrande över betänkandet Papper, poddar och... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial (SOU 2021:32)

Stockholms universitet har av Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) anmodats att inkomma med synpunkter på betänkandet *Papper, poddar och... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial* (SOU 2021:32). Universitetet har följande att anföra.

Generella synpunkter

Stockholms universitet välkomnar en översyn av pliktlagen och tillstyrker i stort utredningens förslag. En invändning är emellertid att utredningen saknar förslag avseende tillgänglighetsaspekterna av det digitala pliktmaterialiet. Att materialet samlas in och bevaras är nödvändigt men frågan om hur det digitala pliktmaterialiet ska tillgängliggöras lämnar utredningen obesvarad. Avtalslicenser utpekas som en möjlig väg men utan djupare analys om dessa tillfredsställande kan garantera forskningens och allmänhetens tillgång till det digitala pliktmaterialiet. Universitetet anser att utredningen bör kompletteras med avseende på tillgängliggörande. Tillgängliggörandet av digitalt pliktmaterial är inte i första hand en biblioteksfråga utan en demokrati- och forskningsfråga.

Stockholms universitet, som idag är pliktmottagare men inte kommer att vara det med den nya pliktlagen, ska enligt utredningen (avsnitt 17.1, s. 361) inte kunna utträda ur pliktssystemet innan den nya lagen trätt i kraft, med motiveringen att det skulle vara förvirrande för leverantörerna att successivt minska antalet pliktexemplar från först sju till sex och sedan till två. Stockholms universitet menar att farhågan är överdriven och att leverantörerna är fullt kapabla att hantera en sådan förändring. De ekonomiska vinsterna av en sådan möjlighet torde motivera leverantörerna att välkomna Stockholms universitets utträde ur pliktkretsen. Stockholms universitetsbibliotek har redan ställt om sina arbetsflöden och sitt förvärvsarbete till att klara universitetets informationsförsörjning utan de fysiska pliktexemplaren. För Stockholms universitet är det nuvarande pliktssystemet endast en kostnad.

Specifika synpunkter

Förhållandet mellan tillgången till pliktmaterial, sekretess och dataskydd

Förhållandet mellan den svenska offentlighetsprincipen, arkivlagstiftningen och dataskyddsrätten är komplex och svåröverskådlig, varför det är viktigt att ny lagstiftning är tydlig med hur dess regler förhåller sig till övrig lagstiftning.

Tillämpning av 21 kap 7 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL)

Av 8 § p. 2 i förslaget till ny pliktmateriallag framgår att sekretessbelagt material är undantaget från leveransplikt. Av 21 kap. 7 § OSL framgår att uppgifter om personuppgifter omfattas av sekretess, om det kan antas att uppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med EU:s allmänna dataskyddsförordning (GDPR), dataskyddslagen eller etikprovningsslagen. Utredningen har inte analyserat hur denna sekretessgrund ska bedömas.

Personuppgifter av känslig natur kan förvisso vara sekretessbelagda även på en materiell grund, exempelvis uppgifter om identifierbara personers hälsa eller sexualliv. Andra personuppgifter kan dock vara offentliga, såsom personuppgifter om lagöverträdelse. Såsom sekretessregeln i 21 kap. 7 § OSL är utformad kan det antas att regeln mer sällan kommer att läggas till grund för att exkludera visst material som pliktmaterial. Utgångspunkten är därför att pliktmaterial kan komma att innehålla såväl känsliga personuppgifter enligt artikel 9 GDPR som uppgifter om lagöverträdelse m.m. enligt artikel 10 GDPR. Det kan inte uteslutas att en sekretessprövning utifrån 21 kap 7 § OSL kan behöva göras innan pliktmaterial tillhandahålls till enskilda.

Ändamålsbegränsningar vid vidarebehandling av personuppgifter

Utredningen anser (avsnitt 14.2.2, s. 296) att det saknas behov att införa särskilda ändamålsbestämmelser för personuppgiftsbehandlingen som grundas på pliktmateriallagen. Stockholms universitet delar denna uppfattning, såvitt den avser den personuppgiftsbehandling som de pliktansvariga myndigheterna utför.

Däremot saknas närmare utredning om behovet av ändamålsbegränsning för den personuppgiftsbehandling som enskilda kan komma att göra efter att ha tagit del av personuppgifter i pliktmaterial. En sådan ändamålsbegränsning finns i 4 kap 1-3 §§ dataskyddslagen gällande personuppgifter som behandlas för arkiv-, statistik och forskningsändamål. Av 4 kap 1 § dataskyddslagen framgår att ”personuppgifter som behandlas enbart för arkivändamål av allmänt intresse får användas för att vidta åtgärder i fråga om den registrerade endast om det finns synnerliga skäl med hänsyn till den registrerades vitala intressen”. 4 kap 2-3 §§ dataskyddslagen innehåller liknande regler avseende statistik och forskning. Dessa lagrum bör vara tillämpliga även på behandling av personuppgifter i pliktmaterial.

Frågan är hur 4 kap 1-3 § dataskyddslagen förhåller sig till den reglering som utredningen föreslår, såsom 10 § i förslaget till ny pliktmaterialförordning. Lagrummet ger KB och Lunds universitet vida ramar för att inskränka tillgången på pliktmaterial, dels på upphovsrättslig och dataskyddsrettslig grund, dels i syfte att kunna bevara material, samt en mer öppen grund, ”något annat skäl”. Utredningen anför att hänvisningen till upphovsrätten och dataskyddet egentligen inte är nödvändig, eftersom regelverken gäller oavsett, men att vikten av att materialet inte tillhandahålls i strid med dessa regelverk motiverar att detta framhålls särskilt (avsnitt 19.2, s. 438). Mot bakgrund av frågornas komplexitet hade det varit välkommet med en något mer konkret analys av vilka omständigheter som skulle kunna föranleda en vägran att tillhandahålla pliktmaterial.

Stockholms universitet anser därför att det bör tydliggöras hur 21 kap. 7 § OSL och 4 kap 1-3 §§ dataskyddslagen ska tillämpas vid tillhandahållande av pliktmaterial, samt i övrigt på vilka grunder KB och Lunds universitet kan tillämpa utrymmet att begränsa skyldigheten att tillhandahålla pliktmaterial enligt 10 § pliktmaterialförordningen.

Förkortning av EU:s allmänna dataskyddsförordning

I 29 § i förslaget till ny pliktmateriallag föreslås att GDPR ska benämnas ”dataskyddsförordningen”. Det bör beaktas att benämningen riskerar att sammanblandas med förordning (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, som ofta benämns just dataskyddsförordningen.

Detta beslut är fattat av rektor, professor Astrid Söderbergh Widding, i närvaro av prorektor, professor Clas Hättestrand, och universitetsdirektör Åsa Borin. Studeranderepresentanter har informerats och haft tillfälle att yttra sig. Övrig närvarande har varit Ulf Nyman, Ledningssekretariatet (protokollförare). Föredragande i ärendet har varit utbildningsledare Rikard Skårfors.